

ความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาพัฒนารูปแบบการแสดงพื้นบ้าน จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน

Artistic Creativity in Isarn Traditional Dancing Styles by Isarn Local Wisdom

พิษณุ เข้มพิลา¹ ชาตรี ศิริสวัสดิ์² และณรงก์ฤทธิ์ โสภา³

Pitsanu Khempila¹, Chattri Siriswat² and Narongrit Sopa³

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}

Corresponding author, E-mail : Pitsanu.kp@gmail.com¹

บทคัดย่อ

บทคัดย่อการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อค้นหาการพัฒนารูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน 2) เพื่อประเมินผลรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน 3) เพื่อนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงพื้นบ้านอีสานในรูปแบบของสื่อสู่ชุมชน ประชากรและกลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละครชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน คัดเลือกโดยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการทดลองโดยทำความเข้าใจและข้อตกลงในการเรียนการสอน แล้วแบ่งกลุ่มจัดการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน ผลการวิจัยพบว่า

ได้รูปแบบการสร้างสรรคการแสดงพื้นบ้านอีสาน 14 ขั้นตอน ได้ชุดการแสดงทั้งหมด 15 ชุด โดยสร้างสรรค์ใหม่ 12 ชุด และพัฒนาการแสดงจากรูปแบบเดิม 3 ชุด ได้แก่ 1) ฟ้อนเกี้ยวสาวรุ่ม 2) ฟ้อนหมี่ไหมสาเกต 3) ฟ้อนออนซอนผ้าแพรมน 4) ฟ้อนวงศานาคานาคี 5) ฟ้อนใต้ประทีป 6) ฟ้อนโยคามาโยคี 7) ฟ้อนครืนครลำนวน 8) ฟ้อนนาฏนารีผล 9) ฟ้อนแอ้วตวงเดือน 10) เชื้อผ้าหมี่ 11) ฟ้อนอุรคบูชาพระธาตุนาดูน 12) ฟ้อนนาฏลีลามาลัยรั้งไหม 13) ฟ้อนสาเกตุนครออนซอนผ้าบุญ 14) ฟ้อนเอมลัยเกี้ยว 15) รำวงบ้านหนองเรือ

การประเมินผลรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน เป็นการวัดความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้าน ด้านแนวคิดและเนื้อหา ผู้แสดง ทำทางที่สื่อความหมาย เครื่องแต่งกายและการแต่งกายประกอบการแสดง ดนตรีประกอบการแสดง จากผลงานของนักศึกษา 15 ชุดการแสดง ประเมินผลงานโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ผลการประเมินพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด 5 ชุดการแสดง มีความเหมาะสมมาก 10 ชุดการแสดง การประเมินผลค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 87.90 ความเหมาะสมระดับมาก

การนำเสนอผลงานความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน ณ เวทีกลางแจ้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วันที่ 22 เมษายน 2559 พบว่ามีผู้ชมการแสดงที่ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในระดับมาก นอกจากนี้จากแบบบันทึกการเข้าชมทาง YouTube ระหว่างเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน 2559 พบว่ามียอดผู้เข้าชมรวม 35,328 คน

สรุป การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานที่นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละครได้สร้างสรรค์ขึ้นมีความเหมาะสมสวยงาม สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนและเผยแพร่สู่ชุมชนได้

คำสำคัญ : ความคิดสร้างสรรค์; การพัฒนารูปแบบ ; รูปแบบการแสดงพื้นบ้าน; การแสดงพื้นบ้าน ; ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน ; การประเมินผลทักษะปฏิบัติ

ABSTRACT

The purposes of the research were to create and develop Isarn traditional dancing styles by Isarn local wisdom, to evaluate the traditional dancing styles, and to promote the traditional dancing performances as an instructional media to the public. The sample subjects were 25 forth year students of the Dramatic Art Program of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University in 2015. They were selected by the purposive sampling technique. The qualitative research was employed for the study by teaching and practicing the traditional dancing styles Results of the research were as follows.

The Isarn traditional dancing performances consisted of 15 traditional dancing styles: Keau Sau Yoh Dancie, Mee Mai Saket Dancie, On Son Papraemon Dancie, Wongsanaka NakeePratheep Dancie, Sri Nakhon Lamduan Dancing, Nat Nareepol Dancie, Ey Kit Wonduean Dancie, SerngPhamee Dancie, UrakhaBuchaPra That Nadun Dancie, NartLeelaMalai Rang Mai Dancie, Saket Nakhon On Son Paboon Dancie, EyMalai Kea Dancie, and Ramwong Ban NongRuea Dancie.

The beautifulness and appropriateness of the Isarn traditional dancing styles assessed by five experts was at a high level (87.90%). The research contents included dancing lessons. Lesson plans, dancing styles, dancing performances, dancers, costume, and music.

The traditional dances was performed to the public and promoted through YouTube channel during May-November 2016, and the dancing styles were viewed by 35,328 viewers. The overall satisfaction of the audiences with the traditional dancing styles was at a high level.

In conclusion, the creative Isarn traditional dancing styles are beautiful and appropriate for instructional purposed of the dramatic art students and promotion to the public.

Keywords : Creativity ; Style Development ; Style Folk Performances ; Folk Performance ; Isarn Local Wisdom ; Assessment Skill

บทนำ

ชาติไทยมีเอกราชมาช้านานมีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์โดยบรรพบุรุษได้ร่วมสร้างสรรค์สืบทอดต่อกันมาสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ช่วยประดับประดา และพัฒนาสังคมชุมชนให้เกิดความสมดุลทำให้กลุ่มคนที่อยู่ในสังคมมีความสุข ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในสังคม [1] สอดคล้องกับแนวคิดของ Nikkamanan, Pathom. [2] ที่กล่าวว่าคุณค่าของภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถสร้างความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับภาพแวดล้อมกลายเป็นพลังที่ทำให้ชุมชนอยู่รอดได้ [3] สังคมที่ไม่มี ภูมิปัญญาจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งสังคมที่ดำรงอยู่ได้เป็นเวลาช้านานจะต้องมีภูมิปัญญาของตนเอง

ในปัจจุบันมีการกล่าวถึงภูมิปัญญา และให้ความสำคัญมากขึ้น เพราะภูมิปัญญาที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้นเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นเฉพาะสังคมและชุมชน ซึ่งในสังคมแต่ละแห่งมีภูมิปัญญาของตนเป็นความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ทักษะ ที่สั่งสมไว้แล้วปรับใช้ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม [4] การนำภูมิปัญญามาใช้ในสังคมไทยก็เพื่อความอยู่รอดหรือดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีความสุข เพื่อแสวงหาทางเลือกใหม่และนำภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานกับความรู้หรือวิทยาการสมัยใหม่จนเกิดภูมิปัญญาที่เป็นทางเลือกใหม่และนำมาใช้ประโยชน์ต่อมนุษย์ได้มากขึ้น และเพื่อดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน ท้องถิ่นและความเป็นชาติโดยอนุรักษ์ภูมิปัญญาดังกล่าวไว้เป็นมรดกทางสังคมแก่คนรุ่นหลังต่อไป [5] ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาออกเป็น 9 ด้านประกอบด้วย ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านโภชนาการ ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี ด้านภาษาและวรรณกรรม สุดท้ายคือด้านศิลปกรรม

ในปัจจุบันมีการกล่าวถึงภูมิปัญญา และให้ความสำคัญมากขึ้น เพราะภูมิปัญญาที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้นเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นเฉพาะสังคมและชุมชน ซึ่งในสังคมแต่ละแห่งมีภูมิปัญญาของตนเป็นความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ทักษะ ที่สั่งสมไว้แล้วปรับใช้ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม [4] การนำภูมิปัญญามาใช้ในสังคมไทยก็เพื่อความอยู่รอดหรือดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีความสุข เพื่อแสวงหาทางเลือกใหม่และนำภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานกับความรู้หรือวิทยาการสมัยใหม่จนเกิดภูมิปัญญาที่เป็นทางเลือกใหม่และนำมาใช้ประโยชน์ต่อมนุษย์ได้มากขึ้น และเพื่อดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน ท้องถิ่นและความเป็นชาติ โดยอนุรักษ์ภูมิปัญญาดังกล่าวไว้เป็นมรดกทางสังคมแก่คนรุ่นหลังต่อไป [5] ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาออกเป็น 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านโภชนาการ ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี ด้านภาษาและวรรณกรรม สุดท้ายคือด้านศิลปกรรม

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเกิดจากการพัฒนาปรับตัวและปรับวิถีชีวิตของคนเป็นความรู้ที่เกิดจากการทดลองปฏิบัติจริงใช้จริงแล้วดัดแปลงให้เข้ากับบริบทในสังคมผ่านการขัดเกลาของกลุ่มคน แล้วถ่ายทอดต่อกันมาด้วยระยะเวลาที่ยาวนาน จึงมีคุณค่าสูง นับเป็นมรดกทางปัญญาของมนุษย์ที่ควรรักษาและพัฒนา การที่จะบำรุงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรือง และรักษามันคงอยู่ได้ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญ เป็นหัวใจ และปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เมื่อสมาชิกของสังคมได้รับการศึกษาพัฒนาอย่างถูกต้องย่อมช่วยพัฒนาสังคมให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆด้าน ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจะต้องจัดกระบวนการให้การศึกษาที่มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคม โดยส่งเสริมความมั่นคงทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเลือกสรรในสิ่งที่ดีเพื่อนำไป

ถ่ายทอดให้กับเยาวชนอย่างเหมาะสมสำหรับประเทศไทยหลายฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษากำหนดเป็นกฎหมายและนโยบายสำคัญๆดังนี้ [6] มีวัตถุประสงค์ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 ยังคงยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน [7] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในมาตรา 7 ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระทางหลักสูตรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน มาตรา 7 ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง และยั่งยืน [8] สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ข้อ 1 แสวงหาความจริงเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า ความสำนึก และความภูมิใจในอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบสาน อนุรักษ์ พัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม [8] การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิด ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะการคิดเป็นพื้นฐานของทักษะกระบวนการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาดังที่ [9] กล่าวไว้ว่า ความคิดเป็นกุญแจสำคัญยิ่งของมนุษย์ที่สามารถทำให้มนุษย์ประกอบกิจการต่างๆ ได้อย่างมากมายที่ใช้สมองและความคิดของมนุษย์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในโลกให้เกิดขึ้นสอดคล้องกับ Pomrungrot, Channarong. [10] ที่ได้กล่าวว่า ความคิดของมนุษย์เปรียบ

เสมือนศาสตร์วาทะอันทรงพลังที่สามารถนำพามนุษย์ให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ การเน้นทักษะกระบวนการคิดเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณค่าและมีคุณภาพตามลักษณะอันพึงประสงค์มีทักษะกระบวนการคิดต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายเช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดวิพากษ์ การคิดวิจารณ์ ฯลฯ และการคิดหนึ่งที่สำคัญในการใช้ชีวิตยุคปัจจุบันคือ การคิดสร้างสรรค์[11] ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคคลในประเทศให้มีความคิดสร้างสรรค์ทันต่อกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะดังที่ John Nastin [11] ผู้เขียนหนังสือ Global Paradox กล่าวว่า โลกศตวรรษที่ 21 ความสำคัญของมนุษย์จะเข้ามาแทนที่ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในโลกยุคนี้ต้องการแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาลึกลับใหม่ ๆ ความต้องการคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นมากขึ้น แต่มนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ยังมีน้อยไม่พอกับความต้องการของสังคม จึงต้องเร่งให้มีการจัดกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในผู้เรียน เพราะเมื่อประเทศใดมีบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นจำนวนมากนับได้ว่ามีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อประเทศชาติ ก็จะสามารถนำพาประเทศชาติของตนให้เกิดการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน [10] ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อช่วยพัฒนาทักษะและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นเป็นพลังในการพัฒนาประเทศในอนาคต

ในหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาและคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านอีสานซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาการศึกษาด้านนาฏศิลป์และการแสดงโดยใช้ทักษะแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการทางความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นการแสดงพื้นบ้านซึ่งได้ใช้ความสามารถทางสมองอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นการแสดงสร้างสรรค์ยังเป็นชิ้นงานที่กระตุ้นให้ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลินนำความคิดไปสานต่อเพื่อพัฒนาสังคมให้มีความทันสมัยมีแนวทางในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อไป ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการ

แสดงมาเป็นระยะเวลากว่า 30 ปีได้สร้างสรรค์ผลงานด้านการแสดงและนำเสนอผลงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะการแสดงพื้นบ้านอีสาน อีกทั้งมีความสนใจศึกษาศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานแล้วนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษาจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหารูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาอีสาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์และฝึกทักษะปฏิบัติด้านการแสดงพื้นบ้านอีสาน อันจะก่อประโยชน์สำหรับผู้สอน ผู้เรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการแสดงสามารถนำรูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านอีสานไปถ่ายทอดทางการศึกษาและเชิงพาณิชย์ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อค้นหาและพัฒนารูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน
2. เพื่อประเมินผลรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน
3. เพื่อการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ด้านการแสดงพื้นบ้านอีสานในรูปแบบของสื่อสู่ชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหารูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน
2. ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยโดยเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2559 ถึง เดือนเมษายน 2559
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประการดังนี้
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน
 - 3.1.1 ความคิดสร้างสรรค์
 - 3.1.2 รูปแบบเดิม

3.2 ตัวแปรตาม คือ การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2.1 แนวคิดและเนื้อหา

3.2.2 ผู้แสดง

3.2.3 ท่าทางที่สื่อความหมาย

3.2.4 เครื่องแต่งกายและการแต่งกายประกอบ

การแสดง

3.2.5 ดนตรี

4. วิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) ข้อมูลภาคสนาม (Field Information) แล้วปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ทดลองใช้จัดแสดงผลงานการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานและประเมินผล

5. กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาพัฒนารูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน กลุ่มเป้าหมายได้แก่นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร ชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาผลงานค้นคว้าริเริ่มทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการแสดง รหัสวิชา 2053309 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ระหว่างเดือนมกราคม 2559 ถึงเดือนเมษายน 2559 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposives Sampling) รวมทั้งสิ้น 25 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละครชั้นปีที่ 4 จำนวน 25 คน
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติการแสดงได้แก่นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละครชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 3 จำนวน 80 คน
3. กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 3 คน
4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 3 คน
5. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน จำนวน 5 คน
6. กลุ่มผู้เข้าชมการแสดงที่ตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจจำนวน 200 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์
2. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ
3. แบบบันทึกการเข้าชมทาง Youtube
4. เครื่องมือบันทึกวีดิทัศน์
5. โทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อถ่ายภาพ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ. 4 ปี) สาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2558
2. เลือกเนื้อหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาจากโครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร รายวิชา 2054901 ผลการค้นคว้าริเริ่มทางนาฏศิลป์ หรือศิลปะการละคร
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง เนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์การเรียนรู้
4. ศึกษาวิธีเขียนแผนการจัดการเรียน คำอธิบายรายวิชาจากเอกสารตำราการประเมินการเรียนรู้
5. เขียนรายละเอียดรายวิชาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้อัดคล้องกับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. นำรายละเอียดรายวิชาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในด้านจุดประสงค์รูปแบบการเขียนแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
7. นำรายละเอียดรายวิชา ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
8. นำรายละเอียดรายวิชาที่ปรับปรุงแก้ไขและแบบประเมินแผนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนต่อไปนี้
การวิจัยระยะที่ 1

1. ผู้วิจัยและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทำความเข้าใจและข้อตกลงในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล โดยกำหนดเนื้อหาสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน 9 ด้าน มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านอีสาน

- 1.1 ด้านเกษตรกรรม
- 1.2 ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
- 1.3 ด้านแพทย์แผนไทย
- 1.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.5 ด้านธุรกิจชุมชน
- 1.6 ด้านศิลปกรรม
- 1.7 ด้านภาษาและวรรณกรรม
- 1.8 ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี
- 1.9 ด้านโภชนาการ

2. นักศึกษาชั้นปีที่ 4 เลือกหัวข้อตามที่นักศึกษานใจและให้เลือกทำการวิจัยเดี่ยวหรือคู่

3. จัดประชุมทำการวิจัย หัวข้อ รูปแบบการแสดงโดยเชิญคณะกรรมการหลักสูตรสาขาวิชา 3 คน

4. นำผลการวิจัยมาสรุปเพื่อให้นักศึกษานำไปดำเนินการต่อ

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการเสนอแนะวิธีการคิดเพื่อสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน ให้นักศึกษาทดลองใช้ตามขั้นตอนดังนี้

1. นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่งเอกสารข้อมูลประกอบตามหัวข้อที่นักศึกษาเลือก

2. ผู้วิจัยช่วยแนะนำรูปแบบของการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านอีสาน

2.1 แนวคิดและเนื้อหา ชื่อและรูปแบบการแสดง เนื้อหาและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

2.2 ผู้แสดง ความพร้อมเพียงและการแปรแถว การถ่ายทอดลีลาการแสดงอารมณ์ของผู้แสดง

2.3 ท่าทางที่สื่อความหมาย ท่าทางที่สื่อความหมายกับ

เนื้อหา ความสวยงามที่สอดคล้องกลมกลืนกับดนตรี

2.4 เครื่องแต่งกายและการแต่งกายประกอบการแสดง ความสวยงามเหมาะสมกับผู้แสดง

2.5 ดนตรี ความไพเราะ ความกลมกลืนกับเนื้อหา

3. สรุปและเสนอแนะการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านอีสานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละชุด เพื่อให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้นำไปถ่ายทอดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3

การวิจัยระยะที่ 3 เป็นการทดลองปฏิบัติการแสดงของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นโดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร เพื่อนำข้อบกพร่องไปแก้ไขปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิจัยระยะที่ 4 เมื่อนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความพร้อมหลังจากได้ฝึกซ้อมให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 จนเกิดความชำนาญแล้วจึงบันทึกภาพท่ารำและบันทึกการแสดงเพื่อใช้ทำรูปเล่มและป้ายประชาสัมพันธ์

การวิจัยระยะที่ 5 จัดแสดงผลงานการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน โดยบันทึกวีดิทัศน์และภาพนิ่ง เพื่อใช้ประกอบการทำรูปเล่มในงานวิจัย เชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นกรรมการประเมินผลตามแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามองค์ประกอบการแสดง ปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบประเมินค่าความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

2. ให้คณะกรรมการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมแบบประเมินค่าความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน

3. คณะกรรมการประเมินผลการแสดงตามแบบประเมินค่าความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน

4. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินจากคณะกรรมการ เพื่อทราบผลการประเมินการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานของนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5. แจ้งผลการประเมินให้นักศึกษาทราบเป็นรายบุคคล
6. ผู้วิจัยประมวลสรุปความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาพัฒนาการรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานของนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาพัฒนาการรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน
2. เกณฑ์การประเมิน โดยมีกรรมการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยสร้างเกณฑ์
 - 2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
 - 2.3 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของเกณฑ์
3. วิเคราะห์หาค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำอธิบายรายวิชา และจุดมุ่งหมายของรายวิชา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน
2. วิเคราะห์รายละเอียดรายวิชา ผลงานค้นคว้าริเริ่มทางด้านนาฏศิลป์ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน
3. วิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา จุดมุ่งหมายรายวิชา การวัดผลประเมินผล ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน
4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน
5. วิเคราะห์ผลการเข้าชมการแสดงพื้นบ้านอีสานในวันที่ 22 เมษายน 2559 โดยการตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ
6. วิเคราะห์ผลการเข้าชมการแสดงพื้นบ้านอีสานทาง YouTube

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

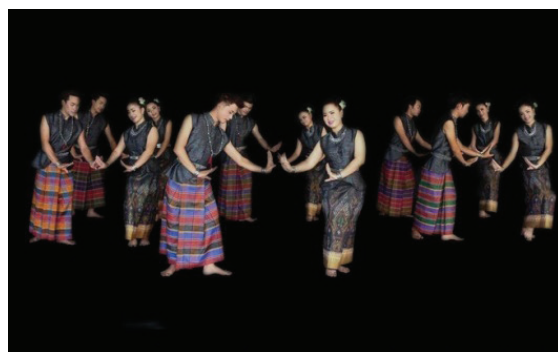
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ หาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้เกณฑ์การประเมินผลและการแปลผลคะแนนดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
90 - 100	มากที่สุด
80 - 89	มาก
70 - 79	ปานกลาง
60 - 69	น้อย
ต่ำกว่าร้อยละ 60	น้อยที่สุด

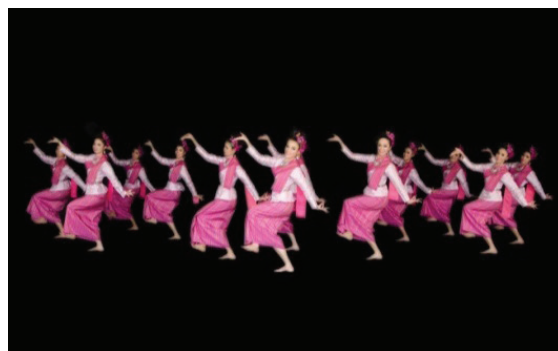
สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาพัฒนาการรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

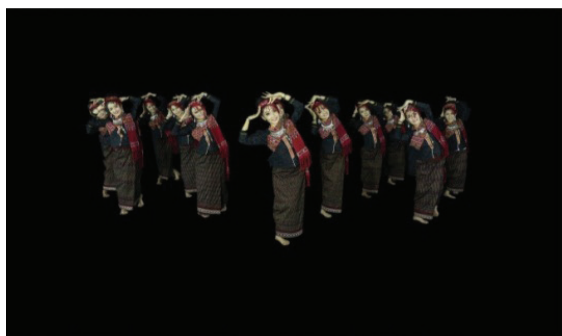
1. การค้นหาและพัฒนาการรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานของนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร ชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน ได้ชุดการแสดง 15 ชุดการแสดงดังนี้

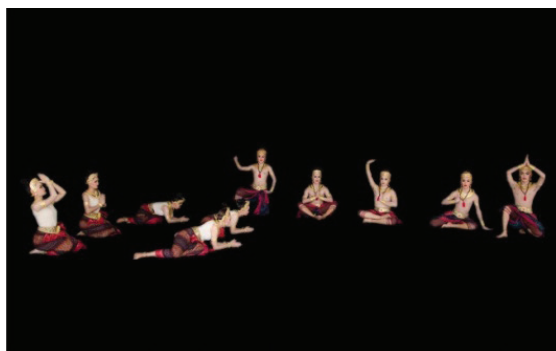
ภาพที่ 1 ฟ้อนเกี่ยวสาวญ้อ

ภาพที่ 2 ฟ้อนหมี่ไหมสาเกตุ

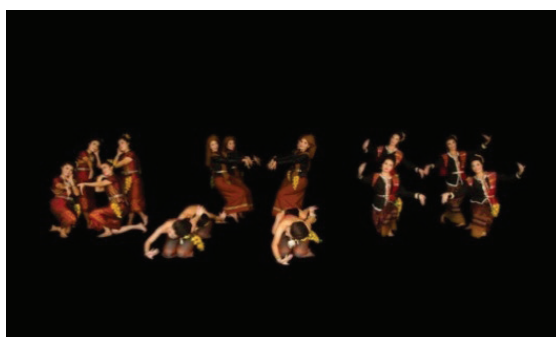
ภาพที่ 3 ฟ้อนออนซอนผ้าแพรমন

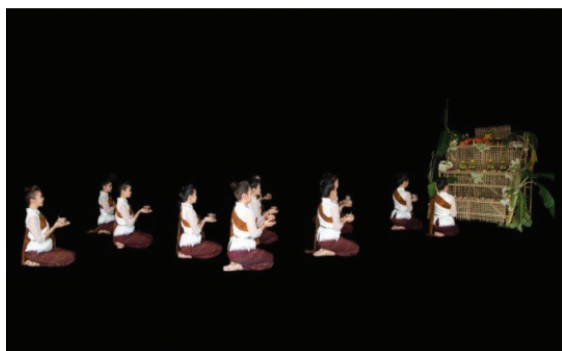
ภาพที่ 6 เรือมโยคามหาโยคี

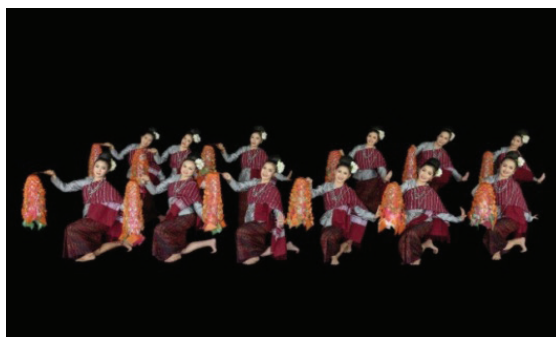
ภาพที่ 4 ฟ้อนวงศานาคานาคี

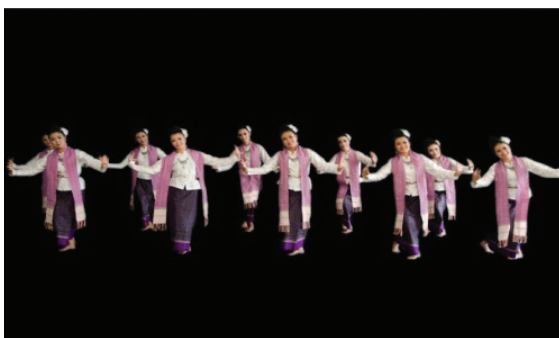
ภาพที่ 7 ฟ้อนศรีนครลำดวน

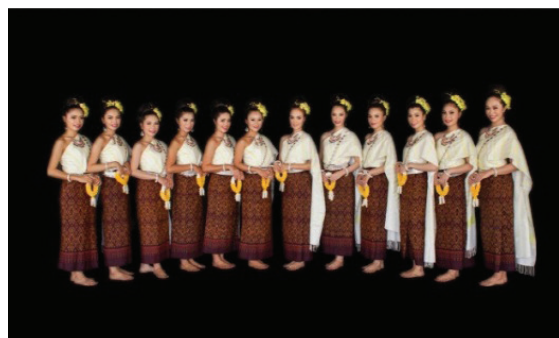
ภาพที่ 5 ฟ้อนใต้ประทีป

ภาพที่ 8 ฟ้อนเอมัลลย์เกีย

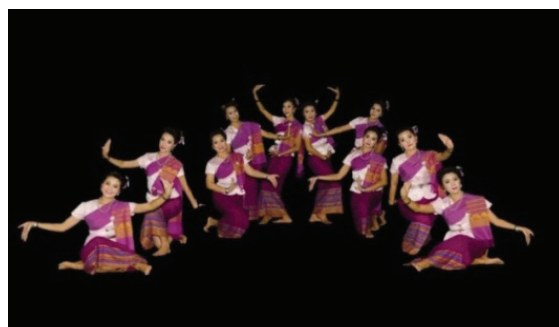
ภาพที่ 9 ฟ้อนเอ็ดดางเดื่อ

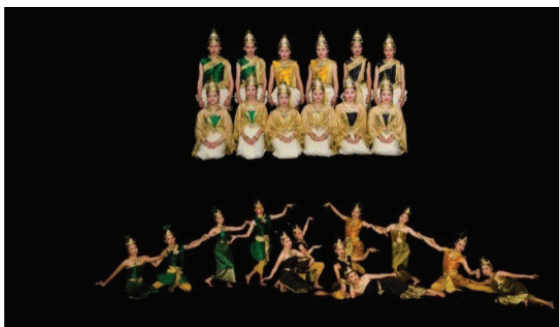
ภาพที่ 12 ฟ้อนนาฏลีลามาลัยังไหม

ภาพที่ 10 เซิ้งผ้าห่ม

ภาพที่ 13 ฟ้อนสาเกตุนครออนซอน

ภาพที่ 11 ฟ้อนอุรคบูชาพระธาตุนาดูน

ภาพที่ 14 ฟ้อนนาฏนารีผล

ภาพที่ 16 รำบ้านหนองเรือ

โดยสร้างสรรค์ใหม่ 12 ชุด และพัฒนาการแสดงจากรูปแบบเดิม 3 ชุด ในการศึกษาวิจัยทำให้ได้รูปแบบในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน เป็นการกำหนดกระบวนการทำงานสร้างสรรค์การแสดงตามขั้นตอนอย่างมีระบบ ซึ่งจะทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพเสร็จตามกำหนด 14 ขั้นตอนดังนี้

1. เลือกเรื่องที่ต้องการศึกษา หาแนวคิด โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินงานและการจัดการแสดง
2. ศึกษาโครงเรื่องหลัก เนื้อหาของเรื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ
3. กำหนดรูปแบบของการแสดง ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดง
4. เลือกดนตรีหรือเพลงที่ใช้สำหรับการแสดง
5. ออกแบบท่าทางลีลาการแสดง
6. ออกแบบหรือจัดหาอุปกรณ์ประกอบการแสดง
7. ออกแบบเครื่องแต่งกาย การแต่งหน้าที่ใช้สำหรับการแสดง
8. คัดเลือกนักแสดง
9. จัดตารางฝึกซ้อมนักแสดง
10. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
11. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
12. แต่งตัวเหมือนจริงเพื่อบันทึกท่ารำและการแสดง
13. จัดการแสดงจริง
14. ประเมินผลการแสดง

2. การประเมินผลรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน เป็นการวัดความสามารถความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้าน ด้านแนวคิดและเนื้อหา ผู้แสดง ท่าทางที่สวยงาม

หมาย เครื่องแต่งกายและการแต่งกายประกอบการแสดง ดนตรีประกอบการแสดง จากผลงานของนักศึกษา 15 ชุดการแสดงภาคผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ผลการประเมินรูปแบบการแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด 5 ชุดการแสดง เรียงลำดับตามคะแนนร้อยละ ดังนี้

1. รำบ้านหนองเรือ
2. เชิงผ้าห่ม
3. ฟ้อนวงศานาคานาคี
4. ฟ้อนเอมลัยเกี้ยว
5. ฟ้อนนาฏลีลามาลัยรังไหม

ชุดการแสดงมีความเหมาะสมมาก 10 ชุดการแสดง เรียงลำดับตามคะแนนร้อยละ ดังนี้

1. ฟ้อนนาฏนารีพล
2. ฟ้อนอูรคบูชาพระธาตุนาดูน
3. ฟ้อนหมี่ไหมสาเกตุ
4. ฟ้อนใต้ประทับ
5. ฟ้อนเอชิตวงเดือน
6. ฟ้อนโยคมาหาโยคี
7. ฟ้อนนครศรีลำดวน
8. ฟ้อนออนซอนผ้าแพรมน
9. ฟ้อนสาเกตุนครออนซอนผ้าบุญ
10. ฟ้อนเกี้ยวสาวญ้อ

การประเมินผลค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 87.90 ความเหมาะสมระดับมาก

3. การนำเสนอผลงานความคิดสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานพบว่าผู้ชมการแสดงที่ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในระดับมาก นอกจากนี้จากแบบบันทึกการเข้าชมทาง YouTube ระหว่างเดือนพฤษภาคม-เดือนพฤศจิกายน 2559 พบว่า มียอดผู้เข้าชมรวม 35,328 คน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ผู้วิจัยต้องดูแลการศึกษาหาข้อมูลและการฝึกทักษะปฏิบัติของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติได้ถูกต้องตามขั้นตอนที่เรากำหนด

1.2 ในการฝึกปฏิบัติควรจัดกลุ่มนักศึกษาเป็นกลุ่มละความสามารถ มีทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน เพื่อให้นักศึกษาได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักศึกษาที่อ่อนจะได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ส่วนนักศึกษาที่เก่งก็จะได้เพิ่มทักษะโดยการอธิบายหรือถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนในกลุ่ม

1.3 ชุดการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในโอกาสต่างๆหรือนำไปพัฒนาสร้างสรรค์เป็นชุดการแสดงอื่นต่อไปได้

1.4 นำการแสดงพันทันไปใช้ในการศึกษาหรือการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมได้

1.5 สามารถนำการแสดงพันทันไปสร้างสรรค์ไปใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบการแสดงของตนเองและผู้อื่นที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันหาเทคนิคการแสดงใหม่ๆรูปแบบต่างๆเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการแสดงของตนเองให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรส่งเสริมให้ผู้สร้างสรรค์การแสดงได้รับการอบรมแนวทางค้นหารูปแบบและเทคนิคใหม่เพื่อสร้างสรรค์การแสดงพันทันเพิ่มมากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาค้นคว้าการสร้างสรรคการแสดงพันทันในรูปแบบอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ชาตรี คิริสวัสดิ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ โสภา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญ ที่ช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี ขอขอบคุณคณะทำงานทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยทำให้การทำวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] Wongkul, Phittaya. (2001). **Tai Way : Wisdom to Integrated Community.** Bangkok : Srimueanf Printing.
- [2] Nikkamanan, Pathom. (1992). **Finding Knowledge and Knowledge Transfer Systems in Thai Rural Communities.** Adult Education Program, Faculty of Education, Srinakharinwirot University.
- [3] Wasee, Prawet. (1991). **“National Education with Local Wisdom” Academic Seminar Paper ; Folk wisdom and Cultural and Rural Development Operations.** Bangkok : Amarin Printing Group.
- [4] Na Thalang Ekkawit. (2011). **Local Wisdom and Knowledge Management.** Bangkok : Amarin Printing Group.
- [5] Meekiet, Kluewan. (2004). **Local Wisdom.** Bangkok : Vocational Training Center Printing.
- [6] Government Gazette. (2007). **Constitution of the Kingdom of Thailand 2007.** Government Gazette.
- [7] Office of the National Economic and Social Development Board, Prime Minister’s Office. (2011). **National Economic and Social Development Plan, 11th 2012 - 2016.** Bangkok : Prime Minister’s Office.
- [8] Rajabhat Mahasarakham University. (2013). **Student Guides for Academic Year 2013.** Mahasarakham : Apichart Printing Co., Ltd..
- [9] Chayathawat, Chokchai. (2004). **New Breed Teacher, Youth Builder, Creator of Future of the Nation.** Bangkok : Wanasat Publishing House.
- [10] Pomrungrot, Channarong. (2003). **Creativity Thinking.** Bangkok : Chulalongkorn University.
- [11] Malakul Na Ayuthaya, Prasarn and Others. (1989). **Model Development and Research of Developing the Desirable Competencies Teachers according to Primary and Secondary Education.** Bangkok : Office of National Education Commission.

